

พิธีครบขวัญเด็ก : กรณีศึกษานิคอมปากจั่น ตำบล จ.ป.ร.
อำเภอกระบุรี จังหวัดระนอง

CHILD BLESSING CEREMONY: A CASE STUDY AT THE
BAN NIKOM PHAK CHAN IN JPR SUB-DISTRICT,
KRA BURI DISTRICT, RANONG PROVINCE

ศิริรัตน์ ขุนเพชร^{1*} และจตุพร เพชรบูรณ์²

Sirirat Khunphet^{1*} and Chatuporn Petchaboon²

Received date: February 17, 2023

Revised date : May 25, 2023

Accepted date : June 12, 2023

¹ นักศึกษาหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิตสาขาวิชาภาษาไทยประยุกต์ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่

² อาจารย์ประจำสาขาวิชาสังคม วัฒนธรรม และการพัฒนามนุษย์ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่

* Corresponding author, E-mail: 6511120006@email.psu.ac.th

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์ 1) ศึกษาพิธีครอบขวัญเด็ก บ้านนิคมปากจั่น ตำบล จ.ป.ร. และ 2) วิเคราะห์พิธีครอบขวัญเด็ก บ้านนิคมปากจั่น ตำบล จ.ป.ร. อำเภอกระบุรี จังหวัดระนอง ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 1 คน เป็นการสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมายแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ การสัมภาษณ์และการสังเกต การเก็บข้อมูลเดือนตุลาคม - เดือนธันวาคม 2565 วิเคราะห์ข้อมูลตามแนวคิดด้านการสื่อสารการแสดง และบทบาทหน้าที่ ผลการศึกษาพบว่า

ชุมชนบ้านนิคมปากจั่น มีความเชื่อแบบดั้งเดิมในเรื่องของ “ขวัญ” และการประกอบพิธีครอบขวัญ ให้กับเด็กตั้งแต่แรกเกิดจนถึงอายุ 12 ปี เพื่อความเป็นสิริมงคลมิให้ “เจ็บป่วย” โดยมีองค์ประกอบของผู้แสดงทางสังคม ได้แก่ ผู้ประกอบพิธี ผู้ป่วย (เด็ก) พ่อแม่ (ผู้ปกครอง) จากเหตุผลความเชื่อในเรื่องของอำนาจเหนือธรรมชาติ และการประกอบพิธีกรรม ทำหน้าที่สร้างความมั่นคงทางใจ เป็นศูนย์รวมสำหรับการอยู่ร่วมกันของครอบครัว และกลุ่มเครือญาติ ตลอดรวมถึงคนในชุมชน บนพื้นฐานของความรัก ความผูกพัน และความเชื่อดังกล่าว เป็นทุนทางสังคมในเรื่องของความไว้วางใจ

คำสำคัญ : ครอบขวัญเด็ก, ความเชื่อ, การรักษาโรค

Abstract

The objectives of this study were 1) to investigate the child blessing ceremony in Ban Nikom Phak Chan in JPR sub-district, and 2) to analyze the child blessing ceremony in Ban Nikom Phak Chan in JPR sub-district, Kra Buri district, Ranong province. The study targeted a specific group and used tools such as interviews and observations to collect data from October to December 2022. The data was analyzed based on the concepts of performance communication and role. The study found that

The community of Ban Nikom Phak Chan has a traditional belief in "blessings" and the practice of blessing children from birth to 12 years old to prevent illness. The ceremony involves social performers such as the ritualists, the patient (child), and the parents, and is rooted in the belief in supernatural power and the ritual itself serves to create emotional stability. The ceremony is a center for family and kinship bonding and promotes social cohesion based on love, attachment, and belief, serving as a social asset for emotional well-being.

Keywords: A child blessing ceremony, Belief, Ritual

1. บทนำ

พิธีเกี่ยวกับขวัญ เรียกว่าการทำขวัญหรือการสู่ขวัญ หรือเรียกขวัญ ในทุกช่วงสำคัญของชีวิต ตั้งแต่เกิดหรือก่อนเกิดจนถึงตาย และหลังตาย เพื่อให้ผู้รับทำขวัญพ้นจากความวิตกกังวลหวาดกลัวหรือตกใจเหตุการณ์ หรือเท่ากับสร้างความมั่นใจและมั่นคงแก่ผู้รับเชิญ (สุจิตต์ วงษ์เทศ, 2562) สังคมไทยมีความเชื่อร่วมกันว่า ชีวิตคนเรามีส่วนประกอบ 2 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่เป็นตัวตน คือ ร่างกาย และส่วนที่ไม่เป็นตัวตน คือ ขวัญ ถ้าขวัญอยู่คู่ ร่างกายเจ้าของขวัญจะมีความสุขสบาย แต่ถ้าขวัญออกจากร่างกายไป เจ้าของขวัญจะไม่ปกติอาจเจ็บไข้ได้ป่วย (รุจิราภ ธรรมสิทธิ, 2548)

ความเชื่อเรื่องขวัญมีความสำคัญมากในวิถีชีวิตสังคมไทย เพราะ เป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องกับเชื่อในเรื่องของชีวิต อีกทั้งยังได้สะท้อนลักษณะ ของความเชื่อแบบดั้งเดิมที่พบเห็นกันโดยทั่วไป ในทางภาคใต้มีความเชื่อว่า ขวัญเป็นเรื่องลึกลับทางจิตใจ เป็นพลังให้แก่ทุกสิ่งทุกอย่าง จะเห็นได้จาก พิธีกรรมการทำขวัญของทางภาคใต้ที่มีทั้งขวัญเรือ ขวัญเรือน ทำขวัญเดือน เด็ก ทำขวัญเด็ก และการครุบ³ ขวัญเด็ก

ในทางภาคใต้ความเชื่อเรื่องขวัญเป็นความเชื่อดั้งเดิม มีพิธีกรรมขึ้น เปลเด็ก ถือเป็นการรับขวัญเด็กแรกเกิด โดยกระทำเมื่อเด็กมีอายุครบ 1 เดือน เป็นพิธีกรรมบูชาแม่ซื้อของทางภาคใต้ เพื่อขอให้แม่ซื้อเอาใจใส่ดูแล เด็กแรกเกิด และเพื่อให้เด็กเลี้ยงง่ายมีอายุยืนขวัญเย็น มีสุขภาพที่แข็งแรง

³ ครุบ หมายถึง ทนที ทนใด ของทางภาคใต้ มาจากคำว่า “ตะครุบ” ในทางภาคกลาง หมายถึง เอามือตะปบลงจับโดยเร็ว (พจนานุกรมภาษาล้านใต้, 2550, น. 88)

พิธีขึ้นเปลเด็กเป็นเครื่องแสดงให้เห็นว่าเด็กเป็นศูนย์รวมของความรักของคนในครอบครัวเพื่อความเป็นสิริมงคล ให้ปราศจากโรคภัย เมื่อเด็กมีอายุครบเดือนแล้วเป็นอันว่าล่วงพ้นอันตรายจากโรคภัยไข้เจ็บ ซึ่งเข้าใจว่าผีเป็นผู้กระทำ ก็ได้จัดการโกนผมไฟและทำขวัญเป็นพิธีใหญ่ออกหน้าออกตาตั้งชื่อเพื่อให้เป็นสิริมงคลแก่เด็ก และเป็นสิ่งที่รับรองเด็กที่เกิดใหม่ขึ้นในครอบครัวอีกด้วย (เสฐียรโกเศศ, 2539)

อย่างไรก็ตาม ความเชื่อเรื่องการทำขวัญเป็นวัฒนธรรมร่วมรากของคนไทย - โท หลายกลุ่ม รวมถึงคนสยามในมาเลเซีย สอดคล้องกับงานวิจัยวัฒนธรรมการทำขวัญของคนสยามในมาเลเซียของ อิงอร จุลทรัพย์ และบุญเลิศ จันทระ (2556) ที่ได้ศึกษาวัฒนธรรมการทำขวัญของคนสยามในมาเลเซีย ซึ่งพิธีทำขวัญเด็กมีจุดมุ่งหมายสำคัญเพื่อความเป็นสิริมงคล และให้พรแก่เด็กที่เกิดใหม่ให้มีสุขภาพแข็งแรง ปราศจากโรคภัยไข้เจ็บ เพื่อไหว้และบูชาแม่สื่อความเชื่อที่ว่ามีเทพผู้ปกป้องรักษาเด็ก และเพื่อให้โชคให้ลาภเพิ่มพูนแก่พ่อแม่ของเด็ก

คนไทยพุทธทางภาคใต้มีความเชื่อว่าเด็กที่เกิดมาจะมีขวัญอยู่กับร่างกาย ถ้าขวัญอยู่กับเจ้าของขวัญจะมีความสุขสบาย แต่ถ้าขวัญออกจากร่างกายไป เด็กจะไม่เป็นปกติ อาจจะเจ็บไข้ได้ป่วย เมื่อใดก็ตามที่เด็กป่วยมากโดยที่หาสาเหตุไม่ได้ แสดงว่าขวัญไม่ได้อยู่กับตัว ผู้ใหญ่ในครอบครัวจำเป็นต้องจัดพิธีครูบวญขึ้นมาให้ขวัญกลับเข้าสู่ตัว เพื่อให้เด็กหายจากการเจ็บไข้หรือหวาดผวา และเพื่อความเป็นสิริมงคลความอยู่ดีมีสุขของเด็ก (สวงศ์ ขุนเพชร, สัมภาษณ์ วันที่ 11 พฤศจิกายน 2565)

พิธีครูขวัญเป็นพิธีกรรมอีกอย่างหนึ่งที่เกิดจากความเชื่อเรื่องขวัญ พิธีกรรมนี้จะทำให้แก่เด็กตั้งแต่แรกเกิดจนกระทั่งถึงอายุ 12 ปี เมื่อใดก็ตามที่เด็กเจ็บไข้ได้ป่วย ร้องไห้ไม่หยุด มีอาการหวาดผวา ผู้ปกครองจะติดต่อให้ผู้รู้พิธีประกอบพิธีครูขวัญให้เด็ก ปัจจุบันที่บ้านนิคมปากจั่น ตำบลจ.ป.ร. อำเภอกระบุรี จังหวัดระนอง มีผู้ประกอบพิธีกรรมดังกล่าว 1 คน คือนายสวงศ์ ขุนเพชร อายุ 72 ปี นายสวงศ์ ขุนเพชร มีภูมิลำเนาเป็นคนอำเภอปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช ได้รับการถ่ายทอดพิธีครูขวัญจากน้ากล่ำ (ไม่ทราบนามสกุล) ต่อมานายสวงศ์ย้ายถิ่นฐานมาปักหลักอยู่ที่จังหวัดระนอง ตั้งแต่ พ.ศ. 2530 ก็ได้ประกอบพิธีครูขวัญให้แก่บุตรหลานของชาวบ้านในชุมชนจวบจนกระทั่งปัจจุบัน คือ พ.ศ. 2565

แม้พิธีขึ้นเปลเด็กและพิธีครูขวัญเด็กจะเป็นพิธีกรรมที่มีรากฐานความเชื่อเนื่องด้วยขวัญทั้งคู่ หากมีข้อแตกต่างกันที่ว่าพิธีขึ้นเปลเด็กจะทำได้เมื่อเด็กมีอายุ 1 เดือน เพียงครั้งเดียว มินัยของการรับขวัญเด็กให้มาอยู่กับเนื้อกับตัว พิธีขึ้นเปลเด็กทำกันแพร่หลายทั้งในเขตจังหวัดสงขลา จังหวัดพัทลุง ในขณะที่พิธีครูขวัญเด็กมีวัตถุประสงค์เดียวกันคือเรียกขวัญให้กลับมาอยู่กับเนื้อกับตัวเด็ก แต่จะประกอบพิธีให้แก่เด็กที่เจ็บไข้ได้ป่วย ตั้งแต่ยังเป็นทารกจนกระทั่งถึงเด็กอายุ 12 ปี เป็นการเรียกขวัญเด็กให้กลับมาอยู่กับเจ้าของขวัญ เพื่อให้เด็กหายจากอาการเจ็บป่วย

การอธิบายเรื่องการเจ็บป่วยของคนไทยในอดีตกับคนปัจจุบันนั้นแตกต่างกันในอดีตเชื่อว่าการเจ็บป่วยของเด็กที่เกิดจากเหตุเภทภัยต่าง ๆ หรือเพราะผีที่มาหยอกล้อเด็ก ขวัญหายไปจากตัวจึงต้องเรียกขวัญกลับคืนมา แต่การแพทย์แผนปัจจุบันเข้าใจว่าอาการป่วยหรือร้องไห้ของของเด็กเป็น

เพราะเจ็บป่วยทางร่างกายจะต้องได้รับการดูแลรักษาทางการแพทย์สมัยใหม่ ด้วยเหตุนี้ความเชื่อเรื่องขวัญ พิธีกรรมอันเนื่องด้วยขวัญที่สืบทอดแต่เดิมในบางพื้นที่ก็เริ่มจางคลายลงจนบางแห่งสูญไปก็มี

แม้การแพทย์สมัยใหม่จะเจริญก้าวหน้าไปเพียงใด แม้กระนั้น พิธีครูบขวัญเด็กของชาวจังหวัดระนองยังคงมีบทบาทหน้าที่อยู่ในสังคม ผู้วิจัยจึงได้เล็งเห็นคุณค่าและความสำคัญของพิธีครูบขวัญเด็ก จึงได้ศึกษาพิธีครูบขวัญเด็ก : กรณีศึกษาบ้านนิคมปากจั่น ตำบล จ.ป.ร. อำเภอกะบุรี จังหวัดระนอง เพื่อเป็นการเผยแพร่พิธีครูบขวัญเด็กที่ยังคงเหลือในพื้นที่ดังกล่าว

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 ศึกษาพิธีครูบขวัญเด็ก บ้านนิคมปากจั่น ตำบล จ.ป.ร. อำเภอกะบุรี จังหวัดระนอง

2.2 วิเคราะห์พิธีครูบขวัญเด็ก บ้านนิคมปากจั่น ตำบล จ.ป.ร. อำเภอกะบุรี จังหวัดระนอง โดยใช้แนวคิดคติชนด้านการสื่อสารการแสดงและบทบาทหน้าที่

3. แนวคิด ทฤษฎี กรอบแนวคิด

3.1 แนวคิดคติชนด้านการสื่อสารการแสดง (Folklore performance)

การศึกษาคติชนด้านการสื่อสารการแสดงให้ความสำคัญแก่ภาวะแวดล้อม (บริบท) โดยให้ความสำคัญแก่คติชนในแต่ละวัฒนธรรม โดยวรรณวิบูลย์สวัสดิ์ แอนเดอร์สัน (2531 อ้างถึงใน ปานวาด มากนวล, 2556) กล่าวว่า ความสำคัญของคติชน (folklore) ในฐานะเหตุการณ์ (event) และการ

สังสรรค์สัมพันธ์ (interaction) ในรูปแบบการแสดง (performance) ที่มีการสื่อความหมาย มีการใช้ถ้อยคำ โดยสาระความหมายและความเป็นตัวตนของคติชน (holistic entity) อยู่ใต้เหตุการณ์การสื่อความหมายและข่าย (network) ของการสื่อความหมายในสังคม แนวทางการศึกษานี้จึงมุ่งเน้นเก็บข้อมูลในลักษณะจุลภาค คือ เก็บข้อมูลองค์ประกอบต่าง ๆ ของการแสดง ได้แก่ ใครเป็นผู้แสดง สิ่งที่แสดง เวลาและโอกาสที่แสดง สถานที่แสดง สาเหตุที่ทำให้มีการแสดงและแสดงอย่างไร เพื่อดูว่าองค์ประกอบแต่ละส่วนสัมพันธ์กับบริบทในการใช้คติชนและบริบททางสังคมวัฒนธรรมอย่างไร

3.2 แนวคิดบทบาทหน้าที่ (Functionalism)

ศิริพร ณ ถลาง (2557) กล่าวว่า วิลเลียม บาสคอม (William Bascom) ชี้ให้เห็นว่าบทบาทหน้าที่คติชนในสังคมว่าเป็นแนวคิดของสำนักคิดที่เรียกว่า ทฤษฎีบทบาทหน้าที่ (Functionalism) ซึ่งจะตั้งคำถามว่าข้อมูลทางคติชนมีบทบาทหน้าที่อย่างไรในสังคมในฐานะที่เป็นข้อมูลทางวัฒนธรรม เนื่องจากทฤษฎีนี้มองว่าวัฒนธรรมส่วนต่าง ๆ ในสังคมมีหน้าที่ตอบสนองความต้องการของมนุษย์ทั้งทางด้านปัจจัยพื้นฐาน ความมั่นคงของสังคม และความมั่นคงทางจิตใจ บาสคอมได้สรุปบทบาทสำคัญของคติชนไว้ 4 ประการ ได้แก่ บทบาทในการให้การศึกษา บทบาทในการสร้างความเพลิดเพลิน บทบาทในการรักษาปทัสถานทางสังคม และบทบาทในการยืนยันความสำคัญของพิธีกรรม ผู้วิจัยนำแนวคิดดังกล่าวมาวิเคราะห์พิธีครูบขวัญเด็ก

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาพิธีครูขวัญเด็ก : กรณีศึกษาบ้านนิคมปากจั่น ตำบล จ.ป.ร. อำเภอกะบุรี จังหวัดระนอง ซึ่งมีขั้นตอนและวิธีการดำเนินการ ดังนี้

4.1 ขอบเขตการวิจัย

ศึกษามุมหลังของผู้ประกอบพิธีและการประกอบพิธีครูขวัญเด็ก รวมทั้งบทบาทหน้าที่ของความเชื่อและพิธีเกี่ยวกับครูขวัญเด็ก เพราะปัจจุบันพิธีดังกล่าว ในแง่มุมทางคติชนวิทยาและพิจารณาพิธีครูขวัญเด็ก บ้านนิคมปากจั่น ตำบล จ.ป.ร. อำเภอกะบุรี จังหวัดระนอง ระยะเวลาในการเก็บข้อมูลภาคสนามในช่วงเดือนตุลาคม - ธันวาคม พ.ศ. 2565

4.2 การเลือกพื้นที่ศึกษา

พื้นที่ศึกษาและเก็บข้อมูลเลือกศึกษาในพื้นที่บ้านนิคมปากจั่น ตำบล จ.ป.ร. อำเภอกะบุรี จังหวัดระนอง เนื่องจากชุมชนได้รักษาและสืบทอดมรดกวิถีทางวัฒนธรรม จากอดีตสู่ปัจจุบัน

4.3 แหล่งข้อมูล

การศึกษาค้นคว้าศึกษาข้อมูลจากพิธีครูขวัญเด็ก บ้านนิคมปากจั่น ตำบล จ.ป.ร. อำเภอกะบุรี จังหวัดระนอง โดยการสัมภาษณ์ข้อมูลเกี่ยวกับพิธีครูขวัญเด็ก ประวัติความเป็นมา ความเชื่อ เครื่องประกอบพิธีกรรม ซึ่งบุคคลที่ให้ข้อมูลหลักในการสัมภาษณ์ ได้แก่ ผู้ประกอบพิธีและมีความรู้ในเรื่องพิธีครูขวัญเด็ก บ้านนิคมปากจั่น ตำบล จ.ป.ร. อำเภอกะบุรี จังหวัดระนอง ซึ่งผู้ประกอบพิธีมีเพียงคนเดียว คือ นายสงค์ ขุนเพชร อายุ 72 ปี และนางกุศล หนูอินทร์ อายุ 44 ปี เป็นผู้ปกครองของเด็กที่ป่วย พร้อมทั้งสังเกตการณ์การประกอบพิธีการครูขวัญเด็ก 1 เหตุการณ์

4.4 เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

การศึกษาพิธีครูบวญ์เด็กในครั้งนี้เก็บรวบรวมโดยวิธีการสัมภาษณ์ผู้ประกอบการพิธีกรรมครูบวญ์เด็ก และสังเกต

4.5 การวิเคราะห์และการนำเสนอข้อมูล

ผู้ศึกษาใช้แนวคิดคติชนด้านการสื่อสารการแสดงและ คติชนด้านบทบาทหน้าที่ นำเสนอผลการศึกษาแบบวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา

5. สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาพิธีครูบวญ์เด็ก : กรณีศึกษากำนันนิคมปากจั่น ตำบล จ.ป.ร. อำเภอกะบุรี จังหวัดระนอง สรุปผลการศึกษาได้ ดังนี้

5.1 ประวัติความเป็นมาของพิธีครูบวญ์เด็ก

การครูบวญ์เด็กเป็นพิธีกรรมดั้งเดิมของชาวนครศรีธรรมราช สืบทอดต่อกันมาจากบรรพบุรุษ และได้เผยแพร่ไปยังจังหวัดระนอง เนื่องจากนายสวงศ์ ขุนเพชร พื้นเดิมเป็นคนอำเภอปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช ต่อมาได้ย้ายถิ่นฐานมาที่เพื่อประกอบอาชีพเกษตรกรรมที่จังหวัดระนอง จากการศึกษาพบสาเหตุที่จะต้องมีการพิธีกรรมนี้เพื่อเป็นการเรียกขวัญเด็กให้หายจากเจ็บไข้หรือหวาดผวาสงสัยตกใจ เพราะชาวนครศรีธรรมราชเชื่อว่าขวัญจะสถิตอยู่บนศีรษะเด็ก แต่เมื่อขวัญตกใจ ขวัญก็จะหนีออกจากร่างทำให้เกิดอาการเจ็บป่วย และเพื่อให้ขวัญกลับมาอยู่กับตัวจึงต้องทำพิธีครูบวญ์ให้กลับมา ปกป้องรักษาเด็กให้อยู่เย็นเป็นสุข เพื่อความเป็นสิริมงคลปราศจากโรคภัยไข้เจ็บ

5.2 ประวัติและภูมิหลังของผู้ประกอบพิธีศพขวัญเด็ก

นายสวงศ์ ขุนเพชร อายุ 72 ปี เดิมอาศัยอยู่ที่อำเภอปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช ปัจจุบันอาศัยอยู่บ้านเลขที่ 140 หมู่ที่ 4 ตำบล จ.ป.ร. อำเภอกะบุรี จังหวัดระนอง ย้ายถิ่นมาอยู่จังหวัดระนองเมื่อปี พ.ศ. 2530 เพื่อประกอบอาชีพเกษตรกรรม นายสวงศ์ได้รับการสืบทอดพิธีศพขวัญเด็กมาจากน้ากล้า (ไม่ทราบนามสกุล) พี่น้าเป็นคนตำบลท่าพระยา อำเภอปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช นายสวงศ์เล่าว่า “ตนนั้นรู้จักกับน้ากล้า น้ากล้าจึงถ่ายทอดพิธีศพขวัญเด็ก น้ากล้าจะบอกวิธีการประกอบพิธีแล้วนำมาจดจำไม่มีพิธีกรรมการสืบทอด การเป็นผู้ประกอบพิธีกรรมนั้นจะต้องเป็นผู้ชายสูงอายุหรือคนเฒ่าคนแก่ เพราะมีคุณสมบัติมีความเป็นผู้มีผู้นำ น่าเชื่อถือ เป็นที่พึ่งของคนในครอบครัว และผู้ชายจะมีขวัญที่แข็งแกร่งกว่าผู้หญิงมาก” (สวงศ์ ขุนเพชร, สัมภาษณ์ วันที่ 11 พฤศจิกายน 2565)

รูปที่ 1 นายสวงศ์ ขุนเพชร

ที่มา : ถ่ายภาพโดยผู้วิจัย (11 พฤศจิกายน 2565)

5.3 การสื่อสารของพิธีศพขวัญเด็ก บ้านนิคมปากจั่น ตำบล จ.ป.ร. อำเภอกระบุรี จังหวัดระนอง

จากการศึกษาการสื่อสารการแสดงเกี่ยวกับพิธีศพขวัญเด็ก : กรณีศึกษาบ้านนิคมปากจั่น ตำบล จ.ป.ร. อำเภอกระบุรี จังหวัดระนอง สามารถสรุปผลการศึกษาดังนี้

5.3.1 ผู้ประกอบพิธี (หมอศพขวัญ)

พบว่า ผู้ประกอบพิธีกรรม (ศพขวัญ) เป็นผู้สูงอายุ เป็นเพศชาย และเป็นผู้มีสถานภาพสูงของสังคมชาวบ้าน ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะ ค่านิยมของการเคารพผู้อาวุโส

5.3.2 ผู้ป่วย (เด็ก)

ผู้ป่วยที่มารับการศพขวัญจะเป็นเด็กในช่วงวัยแรกเกิด จนถึงอายุ 12 ปี

5.3.3 ญาติผู้ป่วย

ญาติผู้ป่วยหรือผู้ปกครองของเด็กอาจจะเป็นพ่อแม่ที่เป็นบุคคลสำคัญในการเลี้ยงดู และมีส่วนช่วยในการตัดสินใจเลือกวิธีการศพขวัญ นอกจากพ่อแม่ของเด็กมีหน้าที่ที่อยู่ในพิธีกรรมจนจบ ยังต้องมีหน้าที่จัดเตรียมเครื่องประกอบพิธีที่ใช้ในการศพขวัญ และยังเป็นกำลังใจสำคัญของเด็กในขณะประกอบพิธีอีกด้วย

5.3.4 เหตุผลในการประกอบพิธีกรรม

เหตุผลในการประกอบพิธีศพขวัญเด็ก นายสงวนให้ข้อมูลว่า “การประกอบพิธีศพขวัญเด็กเป็นการเรียกขวัญเด็ก ที่หนีออกจากร่างให้

กลับมาอยู่กับเนื้อกับตัว” จึงจัดพิธีกรรมนี้ขึ้นมาเพื่อให้เด็กหายจากเจ็บไข้หรืออาการหวาดผวา (สงค์ ขุนเพชร, สัมภาษณ์ วันที่ 11 พฤศจิกายน 2565)

5.3.5 สถานที่ เวลาและโอกาส

สถานที่ เวลาและโอกาสในการประกอบพิธีครอบครัวของเด็กของบ้านนิคมปากจั่น ตำบล จ.ป.ร. อำเภอกะบุรี จังหวัดระนอง นายสงค์ให้ข้อมูลว่า “สถานที่ที่ใช้ประกอบพิธีกรรมจะทำพิธีที่บ้านของเด็กที่ป่วยเนื่องจากโดยมากเด็กจะอาศัยอยู่ที่บ้าน ผู้ประกอบพิธีเดินทางไปที่บ้านเด็กสำหรับวันเวลาสามารถประกอบพิธีกรรมในช่วงเวลา 13.00 น. เป็นต้นไปแต่ไม่เกิน 19.00 น. (เวลาพลบค่ำ) เพราะเชื่อว่าเป็นเวลาที่ขวัญอ่อน ครอบขวัญได้ง่ายและเป็นเวลาที่แม่ซื้อออกมาปกป้องเด็ก” (สงค์ ขุนเพชร, สัมภาษณ์ วันที่ 11 พฤศจิกายน 2565)

5.3.6 ขั้นตอนการประกอบพิธีกรรม

การประกอบพิธีครอบครัวเด็กนิยมนิยมเริ่มทำในช่วง 13.00 - 19.00 น. ผู้ประกอบพิธีมีการประกอบพิธีกรรมอะไร และมีขั้นตอนในการประกอบพิธีอย่างไร ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

- 1) พ่อแม่หรือผู้ปกครองมาซื้อเชิญผู้ประกอบพิธี เมื่อได้รับการซื้อเชิญผู้ประกอบพิธีจะไปบ้านที่มีเด็กไม่สบาย จากนั้นผู้ประกอบพิธีจะเดินรอบบ้าน 1 รอบ ให้ครบทั้ง 4 ทิศ ตั้งต้นจากทิศเหนือ ทิศใต้ ทิศตะวันออก ทิศตะวันตก พร้อมกับใช้มือซ้อนขวัญขึ้นมาแล้วใช้ฝ่ามือกุมขวัญนั้นไว้

- 2) หลังจากนั้นให้เด็กนอนในลักษณะนอนราบ ผู้ประกอบพิธีนำผ้าขาวหรือผ้าอ้อมที่เด็กใช้เป็นประจำตัดเป็นสี่เหลี่ยม แล้วนำขวัญที่กุมใส่มือวางในผืนผ้าที่ตัดไว้ จากนั้นม้วนผ้าให้แน่น มัดด้วยด้ายสีขาวให้แน่น

เรียกว่า “จี้ขวัญ” ซึ่งหมายถึง ขวัญที่รับการครุบขวัญแล้วนำมาใส่ในผ้าอ้อมหรือผ้าขาว มีนัยว่าให้ขวัญของเด็กกลับมาอยู่กับเนื้อกับตัว ไม่ตกหลีกหนีไป นำจี้ขวัญมาห้อยคอหรือใส่ข้อมือได้ เครื่องประกอบพิธีครุบขวัญเด็ก มีดังนี้

ตารางที่ 1 ตารางแสดงเครื่องประกอบพิธีกรรมการครุบขวัญ

เครื่องประกอบพิธี	รูปภาพ	ความหมาย	ประกอบในพิธี	ประกอบหลังพิธี
ผ้าอ้อม/ผ้าขาว		ผ้าอ้อมที่เด็กใช้เป็นตัวแทนของเด็ก เมื่อครุบขวัญได้แล้ว เอาขวัญนั้นผูกมัดไว้กับผ้าอ้อม ม้วนผ้ามัดให้แน่น มัดผ้านั้นให้แน่น นำผ้างกล่าวทำเป็นจี้ ห้อยคอหรือมัดไว้แล้วผูกกับข้อมือเรียกว่า จี้ขวัญ	✓	
รูปที่ 2 ผ้าอ้อม/ผ้าขาว ที่มา : ถ่ายภาพโดยผู้วิจัย (11 พฤศจิกายน 2565)				

เครื่องประกอบพิธี	รูปภาพ	ความหมาย	ประกอบในพิธี	ประกอบหลังพิธี
ด้ายขาว		เครื่องประคองขวัญ	✓	
รูปที่ 3 ด้ายขาว ที่มา : ถ่ายภาพโดยผู้วิจัย (11 พฤศจิกายน 2565)				
น้ำสะอาด/ น้ำมันต์		ความร่มเย็น ชะล้างสิ่งไม่ดี		✓
รูปที่ 4 น้ำสะอาด/น้ำมันต์ ที่มา : ถ่ายภาพโดยผู้วิจัย (11 พฤศจิกายน 2565)				

ที่มา : สังเคราะห์โดยผู้วิจัย

3) จากนั้นผู้ประกอบพิธีนำจีวรขั้วนอนที่ศีรษะเด็กให้ครบทั้ง 4 ทิศ ได้แก่ ทิศเหนือ ทิศใต้ ทิศตะวันออก และทิศตะวันตก พร้อมกับกล่าวว่า “ขวัญไหนที่หล่นหาย ขวัญไหนที่สูญ ครบมาให้แล้ว ให้ขวัญกลับมาอยู่กับเนื้อกับตัว อย่าหนีสูญไปไหนอีก ให้หายจากการเจ็บไข้ได้ป่วย ” (สวงศ์ ขุนเพชร, สัมภาษณ์ วันที่ 11 พฤศจิกายน 2565) เมื่อกล่าวเสร็จผู้ประกอบพิธีจะใช้มือตบที่กระหม่อมเบา ๆ 3 ครั้ง (บริเวณที่ขวัญสถิตอยู่)

แล้วจึงนำจี้ขวัญพร้อมด้ายขาวห้อยคอเด็กที่ป่วย ใช้น้ำสะอาดหรือน้ำมนต์
พรมศีรษะเพื่อเป็นการชำระล้างสิ่งที่ไม่ดีออกจากตัวเด็กที่ป่วย เป็นอันเสร็จพิธี

รูปที่ 5 จี้ขวัญทำเป็นสร้อยข้อมือของเด็กอายุ 3 ขวบ ซึ่งผ่านพิธีครบขวัญ
ที่มา : ถ่ายภาพโดยผู้วิจัย (11 พฤศจิกายน 2565)

สำหรับจี้ขวัญมีทั้งที่เป็นจี้ห้อยคอและใส่ข้อมือ ขึ้นอยู่กับ
ความสะดวกของเด็กและผู้ปกครอง เด็กเล็กมักจะใส่ข้อมือเพราะ
ผู้ปกครองเกรงว่าถ้าสวมจี้ที่คออาจทำให้ด้ายขาวรัดคอเด็กได้ ส่วนเด็กโต
มักจะเลือกจี้ห้อยคอเพราะเป็นวัยที่กำลังเล่นชนหากใส่ข้อมืออาจจะขาดหาย
ได้ง่าย และไม่ว่าจะเป็นเด็กผู้หญิงหรือเด็กผู้ชายก็สามารถสวมได้ทั้งจี้ห้อยคอ
และใส่ข้อมือ (สวงศ์ ขุนเพชร, สัมภาษณ์ วันที่ 11 พฤศจิกายน 2565)

อนึ่งจี้ขวัญนั้นต้องสวมติดตัวเด็กตลอดเวลา เนื่องจากเป็น
สิ่งที่แสดงให้เห็นว่าขวัญจะอยู่กับเจ้าของขวัญ และเป็นสิ่งที่สามารถปกป้อง
รักษาเด็กให้ปลอดภัยจากภยันตรายต่าง ๆ ได้

5.4 ความเชื่อในพิธีครบขวัญเด็ก

จากการศึกษาพบว่าความเชื่อเรื่องของการครบขวัญเด็ก มีทั้งความ
เชื่อเรื่องแม่ชื่อ เรื่องขวัญสถิตอยู่บนกระหม่อม และเรื่องจี้ขวัญ ซึ่งมี
รายละเอียดดังต่อไปนี้

ความเชื่อเรื่องแม่ซื้อ จากการสัมภาษณ์นายสรวงศ์พบว่า “ในภาคใต้มีความเชื่อว่าเด็กแรกเกิดจนถึง 12 ปี จะมีแม่ซื้อเป็นพี่เลี้ยง เชื่อกันว่าเด็กทุกคนที่เกิดมาต้องมีเทวดาหรือแม่ซื้อคอยดูแลเพื่อปกป้องรักษาไม่ให้เด็กเจ็บไข้ได้ป่วย เป็นสิ่งที่เร้นลับ ไม่มีตัวตน ถือว่ายังอยู่ในช่วงวัยเด็ก วัยที่ต้องมีพ่อแม่ผู้ปกครองคอยดูแลและกระหม่อมยังบางง่ายต่อการเจ็บป่วย” (สรวงศ์ ขุนเพ็ชร, สัมภาษณ์ วันที่ 11 พฤศจิกายน 2565) ความเชื่อเรื่องแม่ซื้อดังกล่าว สอดคล้องกับพิธีกรรมการครบขวัญเด็กนี้จะครบขวัญให้เด็กอายุตั้งแต่แรกเกิดจนถึง 12 ปี ด้วยว่าเมื่อเด็ก 13 ปี จะไม่มีแม่ซื้อประจำตัวแล้ว

อย่างไรก็ตาม ความเชื่อเรื่องแม่ซื้อของทางภาคกลาง ประเสริฐ รุณรา (2563) กล่าวว่าแม่ซื้อเป็นเพียงวิธีการหรือกุศโลบายที่คนเฒ่าคนแก่ในอดีตคิดขึ้นเพื่อปกป้องเด็กให้มีชีวิตที่ดี ในขณะที่เดียวกันก็ยังให้ความหมายว่าแม่ซื้อเป็นผู้ร้ายที่สร้างความเจ็บป่วยให้แก่เด็กอีกด้วย

ความเชื่อเรื่องขวัญสถิตอยู่บนกระหม่อม พบว่า ขวัญไม่มีรูปร่างจับต้องไม่ได้ มองไม่เห็น คนไทยมีความเชื่อว่าขวัญชีวิตมนุษย์มี 32 ขวัญ หมายถึง ขวัญมีประจำอาการ 32 ประจำอยู่ทุกส่วนในร่างกาย บางครั้งอาจจะเรียก ขวัญคิ้ว ขวัญหู ขวัญตา ขวัญผม แต่ละขวัญจะแตกต่างกันออกไปขึ้นอยู่กับความเชื่อของท้องถิ่นแต่ละชาติพันธุ์ (จุจินดา อรรถสิษฐ์, 2548) คนจังหวัดระนองมีความเชื่อว่าขวัญสถิตอยู่ตรงกลางกระหม่อมบนศีรษะของคน จากพิธีครบขวัญเด็กจะเห็นได้ว่าผู้ประกอบพิธีจะนำขวัญที่ซ่อนมาได้ใส่ในผ้าอ้อมหรือผ้าขาว จากนั้นมีอบที่กระหม่อมเบา ๆ 3 ครั้ง เพื่อให้ขวัญกลับไปสถิตอยู่บนศีรษะดังเดิม

ความเชื่อเรื่องจี้ขวัญ หากเด็กคนไหนที่ได้รับการครบขวัญ ห้ามให้ จี้ห้อยคอหรือสร้อยข้อมือที่ห้อยจี้ขวัญไว้ขาดเป็นอันขาด เพราะจะทำให้เด็ก คนนั้นกลับมาเจ็บไข้ได้ป่วยอีกครั้ง จะถอดจี้ขวัญได้ก็ต่อเมื่ออายุ 12 ปีไปแล้ว เพราะมีความเชื่อกันว่าเด็กมีขวัญที่แข็งแรงมากพอ ไม่ต้องมีแม่ซื้ออยู่ ประจำตัวแล้ว ไม่จำเป็นต้องมีจี้ขวัญ และในกรณีที่จี้ห้อยคอหรือสร้อยข้อมือ ขาด พ่อแม่หรือผู้ปกครองต้องนำเด็กไปครบขวัญใหม่กับผู้ประกอบพิธี เพื่อ เป็นการป้องกันไม่ให้ขวัญหลุดออกจากร่าง และเพื่อให้เด็กไม่สบายอีกด้วย

5.5 บทบาทหน้าที่ของความเชื่อและพิธีครบขวัญเด็ก

จัดเป็นข้อมูลทางคติชนวิทยาประเภทหนึ่ง ซึ่งจัดอยู่ในกลุ่มข้อมูล ประเภท Customary folklore (ความเชื่อ ประเพณี และพิธีกรรม) จึงย่อมมี บทบาทต่อชุมชนและสังคมเช่นเดียวกับข้อมูลคติชนประเภทอื่น ๆ แต่อาจมี บทบาทแตกต่างกันไปตามลักษณะและบริบทของข้อมูล จากการสัมภาษณ์ และสังเกตการณ์ รวมทั้งศึกษาแนวทางในการศึกษาวิเคราะห์พิธีครบขวัญ เด็กในด้านบทบาทหน้าที่ของพิธีกรรมที่มีต่อบ้านนิคมปากจั่น ตำบล จ.ป.ร. อำเภอกะบุรี จังหวัดระนอง สรุปบทบาทหน้าที่ที่สำคัญของพิธีครบขวัญเด็ก ได้ 3 บทบาท ดังต่อไปนี้

5.5.1 บทบาทหน้าที่ในการสร้างความมั่นคงทางด้านจิตใจ

ในประเด็นนี้ ศิราพร ณ ถลาง (2557) ได้กล่าวว่า หน้าที่ ประการสำคัญของพิธีกรรม คือ ช่วยให้ผู้มีมีความมั่นคงทางใจ มีความ สบายใจขึ้น เพราะพิธีกรรมมักเกี่ยวข้องกับการขอร้องให้อ่านาจนเหนือ ธรรมชาติช่วยเหลือในสิ่งที่มนุษย์ไม่มั่นใจ เช่น ขอให้ได้ผลผลิตดี ขอให้หาย เจ็บป่วย ดังนั้นเมื่อมีพิธีกรรมการครบขวัญเด็กเป็นพิธีกรรมของคนใน

ครอบครัวและชุมชนที่จัดขึ้นเพื่อครอบครัวเด็ก และจัดขึ้นเพื่อรักษาอาการเจ็บป่วย หวาดผวาของเด็ก จึงนับได้ว่าได้ทำหน้าที่เป็นเครื่องช่วยยึดเหนี่ยวจิตใจของคนในครอบครัวและชุมชนได้เป็นอย่างดี

พิธีกรรมการครอบครัวเด็กนับว่าเป็นศูนย์รวมทางด้านจิตใจของพ่อแม่ผู้ปกครอง เพราะสามารถสร้างความอบอุ่น และความปลอดภัยให้แก่ลูกหลานได้ในยามที่คนเราต้องการหลีกเลี่ยงความเจ็บปวดทางด้านร่างกายและทางใจ อาจกล่าวได้ว่าพิธีกรรมการครอบครัวเด็กสามารถช่วยให้พ่อแม่ผู้ปกครองและเด็กได้หนีจากการความเจ็บป่วยทางใจได้ทางหนึ่ง เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวทางใจในยามที่มีปัญหาและไม่สามารถหาทางออกได้ จากการสัมภาษณ์นางกุศล หนูอินทร์ มารดาของเด็ก ทราบว่า “ลูกป่วยพาลูกไปรักษากับแพทย์แผนปัจจุบันแต่อาการไม่ดีขึ้น จึงตัดสินใจพาเด็กไปครอบครัวปรากฏว่าเด็กหายจากอาการเจ็บป่วย ไม่หวาดผวาทกใจ ทำแล้วรู้สึกสบายใจโล่งใจ” (กุศล หนูอินทร์, สัมภาษณ์ วันที่ 15 พฤศจิกายน 2565)

จากบทสัมภาษณ์ข้างต้น แสดงให้เห็นว่าพิธีครอบครัวเด็กดังกล่าวสามารถช่วย ทำให้พ่อแม่ผู้ปกครองมีกำลังใจว่าอาการเจ็บป่วยดีขึ้น เพราะเรียกขวัญเด็กให้คืนกลับมาอยู่กับเนื้อกับตัว จึงนับว่าพิธีได้แสดงบทบาทหน้าที่ในฐานะที่เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจและเป็นที่พึ่งในยามวิกฤตได้

5.5.2 บทบาทหน้าที่ในการดูแลรักษาสุขภาพ

ผู้ปกครองในบ้านนิคมปากจั่น ยังคงมีความเชื่อว่าเด็กที่เจ็บป่วย หวาดผวาโดยไม่ทราบสาเหตุ เกิดจากการที่ขวัญหาย ดังนั้นการรักษาให้เด็กหายจากอาการเจ็บป่วยจะต้องทำการครอบครัวให้ขวัญกลับมาอยู่

กับเนื้อกับตัว ซึ่งหลังจากที่ผู้ปกครองได้ให้ผู้ประกอบพิธีครบขวัญให้เด็ก
อาการเจ็บป่วยหวาดผวาก็ค่อย ๆ ดีขึ้นตามลำดับ

5.5.3 บทบาทหน้าที่ในการสร้างความมั่นคงในชุมชน

จากการศึกษาพบว่า พิธีกรรมเป็นเครื่องมือสร้างเครือข่าย
ทางสังคมความสัมพันธ์ของคนในชุมชน ซึ่งปรากฏออกมาในรูปของความรัก
ความผูกพัน การช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน ตลอดจนรวมถึงการสร้างพลัง
ของความเป็นหนึ่งเดียว

และการเจ็บป่วยของเด็กในบางครั้งอาจไม่ทราบสาเหตุ การ
รักษาแพทย์แผนปัจจุบันไม่สามารถทำให้เด็กหายขาดจากอาการเจ็บป่วยได้
ทำให้พ่อแม่ผู้ปกครองต้องหันมาพึ่งอำนาจเหนือธรรมชาติ (ครบขวัญเด็ก)
เพราะไม่มีค่าใช้จ่าย ประหยัดเวลา ไม่มีวิธีที่ยุ่งยาก อีกทั้งหายจากเจ็บป่วย
อีกด้วย

6. อภิปรายผลการวิจัย

ผู้ศึกษาได้สรุปผลการอภิปรายผล ดังนี้

บทบาทหน้าที่ของความเชื่อและพิธีกรรมการครบขวัญเด็ก ได้ทำ
หน้าที่ 3 ประการ คือ การสร้างความมั่นคงทางด้านจิตใจ การดูแลรักษา
สุขภาพ และการสร้างความมั่นคงให้กับคนที่อาศัยอยู่ในชุมชน ซึ่งบทบาท
ดังกล่าวได้สะท้อนออกมาจากความเชื่อและการประกอบพิธีครบขวัญเด็ก
โดยมีความเชื่อที่ว่า จะทำให้เด็กหายจากอาการเจ็บป่วยหวาดผวา และเป็น
การสร้างขวัญกำลังใจแก่พ่อแม่และผู้ปกครอง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ
อิงอร จุลทรัพย์ และบุญเลิศ จันทระ (2556) กล่าวว่า พิธีทำขวัญเด็กมี

จุดมุ่งหมายสำคัญ เพื่อความเป็นสิริมงคล และให้พรแก่เด็กที่เกิดใหม่ให้มีสุขภาพแข็งแรง ปราศจากโรคภัยไข้เจ็บ เพื่อให้พ่อแม่เชื่อใจความเชื่อว่ามีเทพผู้ปกป้องรักษาเด็ก และเพื่อให้โชคให้ลาภเพิ่มพูนแก่พ่อแม่ของเด็ก รวมไปถึงปู่ย่าตายายและญาติ ๆ ซึ่งช่วงวัยของเด็กที่จัดการทำขวัญสำหรับเด็กทั่ว ๆ ไปต้องไม่เกิน 3 ขวบ แต่กรณีที่เด็กมีอาการเจ็บป่วยร้องไห้มาก ผิดปกติและสาเหตุไม่ได้ พ่อแม่ญาติผู้ใหญ่ก็อาจเชิญหมอทำขวัญให้ไปทำขวัญให้เด็กเป็นพิเศษเฉพาะก็ได้ และการทำขวัญเด็กจึงสูญหายไปจากวิถีชีวิตคนในสยามในมาเลเซีย และยังสอดคล้องกับ สุขเกษม ขุนทองและคณะ (2561) ได้ทำการศึกษาโครงสร้างความสัมพันธ์ทางสังคมวิถีวัฒนธรรม “การเข้าทรงรักษารโรค” กลุ่มชาติพันธุ์เขมร อำเภอรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว ผลการศึกษาพบว่า 1) กลุ่มชาติพันธุ์เขมรนำความเชื่อแบบดั้งเดิมมาร้อยเรียง เพื่อกำหนดเป็นเพณีปฏิบัติ โดยให้ความสำคัญกับความเชื่อ และ 2) วิถีวัฒนธรรม “การเข้าทรงรักษารโรค” มีการจัดเครือข่ายความสัมพันธ์ระหว่างคนกับคน มีการผลิตซ้ำ และรักษาไว้ซึ่งมรดกทางวิถีวัฒนธรรม พร้อมกับสร้างอัตลักษณ์ และเอกลักษณ์เฉพาะได้อย่างเป็นวิลเลียม บาสคอม (William Bascom) อ้างจาก ศิราพร ณ ถลาง (2557) ชี้ให้เห็นว่า “วัฒนธรรม” มีหน้าที่ตอบสนองความต้องการของมนุษย์ ในด้านปัจจัยพื้นฐาน ความมั่นคงของสังคม และความมั่นคงทางด้านจิตใจ และได้สรุปบทบาทสำคัญของคติชนไว้ 4 ประการ ได้แก่ บทบาทในการให้การศึกษา บทบาทในการสร้างความเพลิดเพลิน บทบาทในการรักษาปทัสถานทางสังคม และบทบาทในการยืนยัน

พิธีครบขวัญเด็กมีความเกี่ยวข้องกับอำนาจเหนือธรรมชาติ ซึ่งเป็นกลไกของระบบความสัมพันธ์ระหว่างคนกับคน โดยใช้ความเชื่อมาเป็นกลไกสร้างความรัก ความผูกพัน และความห่วงหาของคนในครอบครัว กลุ่มเครือญาติ และคนในชุมชน ซึ่งพิธีกรรมดังกล่าว มีการรักษา และการสืบทอดจากรุ่นสู่รุ่น ด้วยวิธีการทำให้เห็นแสดงให้เห็น โดยเชื่อว่า การครบขวัญเด็กจะช่วยแก้ปัญหาการอยู่ร่วมกัน และลดช่องว่างระหว่างวัย ถึงแม้ความก้าวหน้าทางการแพทย์จะเข้ามาแทนที่ความเชื่อแบบดั้งเดิมของคนในชุมชนก็ตาม บ้านนิคมปากจั่น ตำบล จ.ป.ร. อำเภอกะบุรี จังหวัดระนอง ถือว่าพิธีกรรมดังกล่าว เป็นส่วนหนึ่งของวิถีการดำรงอยู่อันเป็นเอกลักษณ์เฉพาะของตนเองได้อย่างภาคภูมิใจ

7. ข้อเสนอแนะและการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

พิธีครบขวัญเด็ก บ้านนิคมปากจั่น ตำบล จ.ป.ร. อำเภอกะบุรี จังหวัดระนอง ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อการศึกษาในเรื่องความเชื่อและเป็นแนวทางสำหรับผู้สนใจศึกษาด้าน “คติชนวิทยา” ในมิติทางประวัติศาสตร์ โดยหลักสังคมวิทยา (ความเชื่อแบบดั้งเดิม)

8. เอกสารอ้างอิง

- กุศล หนูอินทร์. (2565, 15 พฤศจิกายน). *การครบขวัญให้ฐานะผู้เข้าร่วมพิธีกรรม* [สัมภาษณ์].
- ประเสริฐ รุณรา. (2563). *สัญลักษณ์แม่ซื้อและล่ำบองราหู วัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม: ความสัมพันธ์กับโหราศาสตร์และแพทยศาสตร์*. กรุงเทพฯ: คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ปานวาด มากนวล. (2556). *บทบาทและการสืบทอดคาถาและพิธีกรรมของหมอพื้นบ้านในการรักษาโรคที่บ้านหนองขาว จังหวัดกาญจนบุรี*. (วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต). สาขาภาษาไทย ภาควิชาภาษาไทย คณะอักษรศาสตร์. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- พจนานุกรมภาษาถิ่นใต้. (2550). *ฉบับเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในวโรกาสเจริญพระชนมพรรษา 80 พรรษา*. มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช มูลนิธิร่วมพัฒนาภาคใต้และสถาบันทักษิณคดีศึกษา.
- รุจิณาถ อรรถสิทธิ. (2548). *ขวัญ: ขวัญชีวิตของคนไทย*. กรุงเทพฯ: กระทรวงสาธารณสุข.
- วรรณิ วิบูลย์สวัสดิ์ แอนเดอร์สัน (2531). *พื้นถิ่นพื้นฐาน: มิติใหม่ของคติชนวิทยาและวิถีชีวิตตามัญของ “พื้นบ้านพื้นเมือง”*. กรุงเทพฯ: ศิลปวัฒนธรรม.
- ศิริพร ณ ถลาง. (2557). *ทฤษฎีคติชนวิทยา วิธีวิทยาในการวิเคราะห์ตำนาน - นิทานพื้นบ้าน*. (ครั้งที่พิมพ์ 3). กรุงเทพฯ: โครงการเผยแพร่ผลงานทางวิชาการ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- สวงศ์ ขุนเพชร. (2565, 11 พฤศจิกายน). *พิธีครูบขวัญเด็ก* [สัมภาษณ์].
- สุขเกษม ขุนทอง. (2561). *โครงสร้างความสัมพันธ์ทางสังคมวิถีวัฒนธรรม “การเข้าทรงรักษาโรค” กลุ่มชาติพันธุ์เขมร อำเภอรัญญประเทศ จังหวัดสระแก้ว*. กำแพงเพชร: มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร.
- สุจิตต์ วงษ์เทศ. (2562). *ขวัญเฮ้ย ขวัญมาจากไหน?*. (ครั้งที่พิมพ์ 2). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์นาตาแฮก.
- เสฐียรโกเศศ. (2539). *ประเพณีเนื่องในการเกิด*. (ครั้งที่พิมพ์ 3). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์สยาม.
- อิงอร จุลทรัพย์ และบุญเลิศ จันทระ. (2556). *วัฒนธรรมการทำขวัญของคนสยามในมาเลเซีย*. สงขลา: สถาบันทักษิณคดีศึกษา มหาวิทยาลัยทักษิณ.